

NTULOMA

mango. Iba i dak'ikain'a fo, i su don, o tuma n be u lasu ka na i kama». O folen, jakuma ye bo tige-tige a ku koro, k'a da waga dimogow ka don-ka-bo ke a da la.

Sonsannin taara a fo ninew ye ko :»ninew, a jugumintunbedugukono n'a ye dugukonona tige aw la, a sara kunasini. Aw te taa aw mone labo a su la wa !»

Jinew ko : o be ben u ye tagali dogoda, o don selen, jinew nana kelen- kelen ka fan bese fa jine

na. Jinew ka fiyento n'o y'u ka cekoroba ye, o nalen ko :»denmisew, a' ye bo yen, n ka laje, n'o te aw sisan denmisew te suko kalama».

A ye jama cedo ka taa a bolo da jakuma kan k'a mo-mo k'i bolo bila a ku koro, a kukorola y'ilamaga. A ko :»kalamasamatinti n sama - kalamasamatinti n sama kabini kunasini

sukoro, o kukorola ye k'i lamaga kalamasamatinti n sama». O bolibagato seginna a ko, o ma tow lasomi, olu tora

JENSENSENSE : CGCMUNSENSE : Wande Sumare

SEBENNINNENSES : CGCMUNNENSES : Ayisata Jara Dunbuya

SEBENNIJEKULU Kajatu Jalo, Daramani Tarawele Awa Jara Sanogo Ayisata Jara Dunbuya Mariyamu Tarawele Tata Koné nangi, Zan Jara, Wande Sumare, Musa Jaabi, Barama Sangare

JAWKEBAGA : Amadu Sanogo

LABENBAGAW : Musa Jaabi, Zizeli Koné

SEBEN CAYABAGA : Nuhun JAKITE

SEBEN DILANYORO : Balikukaan Baarada

LASIGISO : Balikukan Baarada BP 62 Bamako

Tel. 22 41 62 hake bolen : 1000



NTULOMA



nimero Tan ni kelennan, Marisikalo san 1995

Kunnafoniseben ka jesin musow ma

a be bo kalo saba o kalo saba, musow ka bolofara min be balikukan baarada a Bamako ani Segu balikukan baarada ka hukumu kono.

a songo : doreme 20



KONKOW

Keneya
foolo kumbencogo

Kalan ka di
Banankabugu musow
Ka kalan
Yerekalan

Nafasorobaara
noinmansin te yoro minnu na

Fasodennumanya
- denmisenniw ka
josariyaw
- bawulenwulabaarada

Donko ni seko

- poyi
- nsiirin

Nebila

Koro jumen be Marisikalo tile 8 na ?

Marisikalo tile 8 kera musow ka don kerkenkenen ye dije jamana horonyanenw ka Tonba fe, walasa ka musow ka josariyaw sabati. o ye baara kuntaalajan ye, min bolofaraw ka ca. Baara in pesinnen be soroko, politikiko ani seko ni donko ma.

- Marisikalo tile 8 sigira senkan cogodi?
Marisikalo tile 8 ye nusow ka donba ye min sigira senkan k'a sababu ke musow ye kele min ke walasa k'u ka petaa sabati.

Ameriken Pariti sosiyalisti ka kongere min kera san 1908, o ye Februyre kalo kari laban ke don kerkenkenen ye musow togo la, walasa u ka se ka wote ke, ani k'u ka ko caman penabo.

Nin miiriya juman in koson, dije sosiyalisti musow ka pogonyeba min kera Kopenagi Danemariki jamana na san 1910, o ye dantikelik, ka da kalar zekiri ka kumakan kan, n'o ye mogoba ye Aliman jamana ka bololabaarakelaw ka tonba kono, ka Marisikalo tile 8 kerkenken k'o ke musow togo la donba ye. Nin ganiya in sirila, walasa musow k'u cesiri u ka petaa sabatili la. Donba in togolapenaje daminen san 1911, Aliman jamana, Otiris, Danemariki ani Suwisi jamana kan, ani san 1913 Irisijamana kan o la sa, kabini donba in kerkenkenyani kera sariya ye, oye musobololabaarakelaw folo, ani muso tow bee pesin ka bila petaa sabatili sira kan.

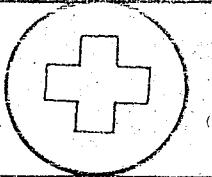
Musow ka donba in togolapenaje daminen Amereken jamana kan, ka soroko ka se jamana tow ma doonin k'a sababu ke musow ka cesiri ye politikiko, soroko ani sigidakoritigie la.

Marisikalo tile 8 be joyoro jumen na Mali musow bolo ?

Marisikalo tile 8 ka kan ka hakilijagabodon ye ka pesin Mali musow bee ma, walasa Mali be bongo la cogo minnu na, u k'o baaraw ke. O la feere ka kan ka tige, walasa musow k'u joyoro fa jamana yiriwalibaaraw la, ka pesin nin dakun ninnu ma :

- musow ka petaa sabatili n'u ka baara tono ye,
- u joyoro fali sariyaw situma na, soroko ni hadamadenya sitigie la,
- feere kerkenkenenw tigeli ka pesin musow ma u ni cew ka damakejeni sitigie la, sariya konew na ani siraw kan minnu nafa be se bee ma, ni mogo si tena, bila kofe.

Musow ka petaa sabatili baarada



Foolo kunbencogo

Foolo ye mun ye ?

Iyodintanya hadamaden joli la, taamsiyenwka ca, foolo y'a do ye.

foolo ye kolo lo ye min be soro gilandi tiroyidi bonyani fe n'o ye sogokuru ye min dalen be kanfilenin kan, kan kono.

Ni iyodi desera hadamaden farikolo la, gilandi tiroyidi in be bonya, o be ke sababu ye ka finge bila mogow la.

Foolo te dowers ye iyodi ntanya taamsiyen jenjon do ko, hadamaden farikolo la.

Iyodi ye mun ye ?

Iyodi ye farikolo balofen misennin do ye, min be soro ten jamana kafo daw dugukolo la. Fen min don, a te ye ne na dogoyakojugufa.

Hadamaden farikolo mago be iyodi doonin doren de la. O la, farikolo nimayoro daw te se k'ka baarawke, fu ka iyodi ntanya soro sanga ni waati be.

- iyodi ntanya be na ni bana caman ye min te foolo doren ye hadamaden ka jenamaya kono = a daw



file.

- Konomaya waati : konotipe, tonsonimi, denlujurato, densuwolo, wali den be sa a wololen ko.
- denmisennin kan : den girinya dogoyali, lujuratoya, lagalagatoya, hakilidogoya, boboya.

- denmisew mo waati : banabaatomo, fangantan, tulon ni kalan si te diya a ye
- baliku kan : hakiligoya ni hakili waro-waro, kafogonya ni baara goyali ye a tigi ye, a bana soro ka telin.

.Cocoyci iyciye. mun ye ?

Iyodi joyoro ka bon kosebe hadamaden farikolo bonyeni na, kabini den b'a ba deb'e la,

fo ka taa se a moni n'a hakili dafali ma.

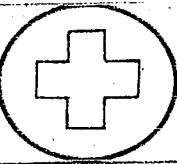
Iyodi ntanya be se ka ke sababu ye, ka finge don hadamaden ka mogonifinya na.

Niiyodintanya be wolomuso la, a be se ka bange den banabaatowalima den hakili dafabali la. Ni iyodi ntanya juguyara den be se ka ke lagalagato ye.

a ka ca a la, denlagalagato kundama ka surun, a ne coronnen, a nen b'a da fa, a wolo jalen don a fari kan, fanga bere t'a la, a ka suma a ka waleketaw ni faamuyali fe.

Munna kogo iyodima ?

Iyodikacadugukolofandow la, i n'a fo, jamana minnu sigilen don kogojida la. O



yorowla, baganwnejiriwiyodi ka ca kosebe, kerenskerennnya na kogoji jegew ani a fenejnamaw. Jamana daw dugukolo iyodi ka daga, i n'a fo Mali : a dugukolo wo, a jiriw wo, ani bagan minnu be baloo jiriw la wo, iyodi te olu silla.

Il komi a jirala k'a folko iyodi doonin ka kan ka dun don o don walasa k'an kisi iyodi ntanya bana ma, o furanuman ye ka iyodi ke tobilikogo la. Kogo doonin, doonin be dum don o don, o tuma, ni iyodikera o la o ye feere ye min songe n'a waleyali ka mogon, wa a be ke sababu ye fana ka iyodi hakelasefarikoloma, amago be min ma.

. Hadamaden farikolo mago be

Iyodi hake jum'en na ?

Hadamaden farikolo mago be iyodi hakeila, min ka daga kosebe, hali a be kun pingilikunkolo ikono. Iyodi soro farikolo fe don o don deka ni. O dekama, iyodi ka kan ka soro an ika dumuni dunta la dje don o don.

Kogo iyodima ye mun ye ?

Kogo iyodima ye iyodi doren

Ntuloma boko tan ni kelennan pe 3

Tomi bulamannin be kogo iyodima foroko be kan. Segesegelilan be yen min b'a to, an be se k'a don ni iyodi ye kogo labo kosebe. Ni iyodi ye kogo labo segesegelilan be tomi bulamannin jira.

Ni iyodi ma kogo labo, tomi in ne be ke bagakenye, nka n'a ye kogo labo kopuman, tomi in bula ne be dib

N'i be fe ka iyodi hake don, i be segesegelijii doonin ke kogo kan. Ni iyodi ye kogo labo, tomi bula ne be dib

Kogo iyodima «wasa kogo» be soro Mali kono, wa seonin, a bana soro jagokelaw be bol Bamako kulukoro ani Kati suguw la.

A caman feereta be soro, a hakelama feereta be soro, a doonin feereta fana be soro.

A songoni an ka tobilikogo ta be ye kelen ye.

.. A' kana kogo san fiyew ni tomi bulamannin te min foroko kan

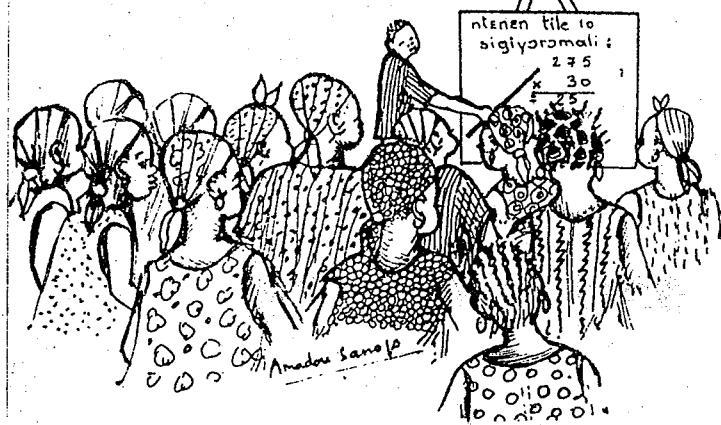
**Kenya minisiriso ni
INISFU ka kunnafoni**



Kalan Ka di



Banankabugu musow ka kalan



Alamisa Desanburukalo tile 1 san 1994 kera an ka kalan datuguli don ye. An bëna an ka jekulu sigicogo dōonin da a' tulo kan, ani gelya minnu sorola a la fo ka se kalan keli ma. An ka jekulu sigira senkan kabini san 1992 la. An ye jøgon don banakabugu sugu de la. An bë feereke, ka pari ke jøgon fe. o hukumu kono, an y'an hakili jagabo ka ton kelen sigisenkan. Oko, anyedeme pini demedonton do fe n'o be wele «ARAFUDE», oy'an ka wele jaabi. A ye wari juru don an na. An ye baara ke ni wari in ye san fila kono. Nka gelya caman sorola a baaralila, asebennin'asarali cogo ta fan fe, bari muso kalannen caman tun te ton in kono.

An ye jekafø ke tuguni, ka welebilademedontoninma. An ye kalanko dajira a la. «ARAFUDE» ye wele bila balikukanbaaradama, oye karamogo do bila ka na an kalan. Minnu yelakoli dōonin

kiimeni ke k'a sababu ke degun do ye. Bi-bi in na, anw haminakoba ye, an ka kalan in ka taa je. karamogokalankakanadannin ma, bawo gelya dōonin b'an kan hali bi, ni tile damado be se ka fara nin tile mugan ni kelen kan, o be diya anw kalandenw ye kosebe.

- Anw y'a faamu, ko nafa caman be an ka kanw kalanni na. N'i kalanna i be se k'i hakilinataw səben i yere ye, k'a c'mogo wërema, k'i ka ko caman jenabó kalan be mogohakili dayels. Jago siratige la, a be jatebo nogoya i bolo, ka forosene, nakobaara, jirituru, bagamara, moni, den ladonni konuman bëe nogoya.

Kalan be jamana jiidi, ka jetaa sabati ani ka hakili juman di jamanadenw bëe ma. Osiratigela, ce nimuso, denmisén fara mogokoroba kan, an bëe k'an jija ka kalan ke, sabu kalanbaliya ye dibi ye. Kalan be keneya sabati.

Nafa caman wëre b'an ka kanw kalanni na, an da ma se minnu ma. An ka foli b'an ka kalankeyoro dutigimusó ye. Anice, a ka muju n'a ka timinandiya la.

An ka foli b'an ka karamogo juman in ye. An ka foli be «ARAFUDE» ye, o min y'an demekakalaninsigisenkan. Banankabugu kalandenw kumakan don BAMAKO

ke, olu de sugandira folo ka karamogo kalan k'u kun. n'olu kalanna kosebe, olu be soro ka jekulu muso tōw kalan. An muso damado ye tile mugan ni kelen ke kalan na. Muso caman tun y'u tōgō di kalan kama, ka bo kindaw la, olu bëe ma ye. Dōw nana tile kelen, dōw tile fila, do yere ma ye fiyewuk'o sababuke : jago, ce dōw banni u musow ka taa kalanso la, bana, denkundi, kono wali kowere. Mobilisarabo ye dōw sēgen ka bo u ka so ka na kalanso la. An ye gelya soro kosebe denbatigiw fana ta fan fe : N'an be kalan na, denw te sigi yoraninkelen, u be mankan ci yora bëe.

An ka karamogo tun hakili sigilendonkosebe, ay'ankalan ka je. Ni kalansen minnu ma faamuya kosebe a be segin olu kan tuma bëe, a timinan ka dikosebe. A be taama ka bo fo yoranjan a sen na ka na kalankeyoro. Afanasiegenna haali, an ka foli b'a ye.

Muso kelen ye kalan ke ka se fo a laban na, nka a ma se ka

Kalan Ka di



YEREKALAN

NORONNA

Noronna ye kumaden min te soro a kelen na kumasen kono, a be noro daje la, k'o daje korojiidi

Noronna ye sugu fila ye : ani crouenlani crouenlani

be noro daje na, a nefe. konoro be noro daje na, a kofe.

Nenor

nenor be moro wale jefé - saba don

«la» «lagigin» «lase»

«ma» «madon» «mabo»

«so» «sogere» «cobs»

Konorow : olu ka ca

«ra» walima «la», «na» : a bora, a bolila, a nana.

«len» ou «nen» : a sigilen bëe, a segennen don

«to» a bintodon, a taamat binna.

Kolosili

. ni «l» walima «r» be daje kanje laban

kono, «ra» te fo «la» de be fo.

. ni nunnafo be daje kanje laban na

«ra» te fo «na» de be fo.

. Ni «l», «r» walima nunnafo te daje

kanje laban na, «ra» be fo.

Misali : ka taa a taara

k'a bugo a bugora

w:ye caya taamasiyen, wfanayekoncra

ye : misi - misiw

konoro tow : olu ka ca, dōw file :

«la» walima «na» : senekela, galadonna

«baga» : sanbaga - fobaga

«lan» walima «nan» : gosilan

munuman

«li», «ni» susuli - dönni

horanya - maloya

kongoto - fato

santa - feereta

intan : imilirintan - warintan

bali : imalobali - sigibali

ma : konoma - sarama

jeman - kala nman

jamfanci - tugubaganci

eba - koroba

cenin - sugunin

bamakoka - seguka

sabanam - duuruman

keyitala - jalola.

Ntuloma sebennijekulu



Kolonkala ñana

No yelemani k'a ke mugu nogoya don susuli la n'o ye ye kera mogow baara gelen ye musow fe haminanko ye kabini togodaw la.

lawale la. Fëere caman Kolonkala ñana ye minen tigera walasa ka je soro ye min dilan man gelen. A dilannen beniminien minnu a ko la.

Musominenw bëe la, ye, olu file:

kolon ni kolonkala de ye ga yere taamasiyen ye, an fe yan farafinna. Muso ni ga ye njogon taamajogonyecogomin, kolon ni kolonkala fana ye njogon taalan ye ten. On'a ta bëe, a be mogow ñena ko ñesusu ye konogonye-konogondunte, a segen ka bon a je ka ca

Walasa nogoyaba ka soro ñosusula, f'ako ka ñepini ñonniyasiraw fe.

Bëe ye ñosinmasin jyerga dën; dugubakñemogow fara togodalamogow kan.

Nkamansin ninnu be yoro bëe wa ? Kolonkala dun be yoro bëe. Kolonkala ñana ye fëere ye min ka fisa / kosebe n'a bëna

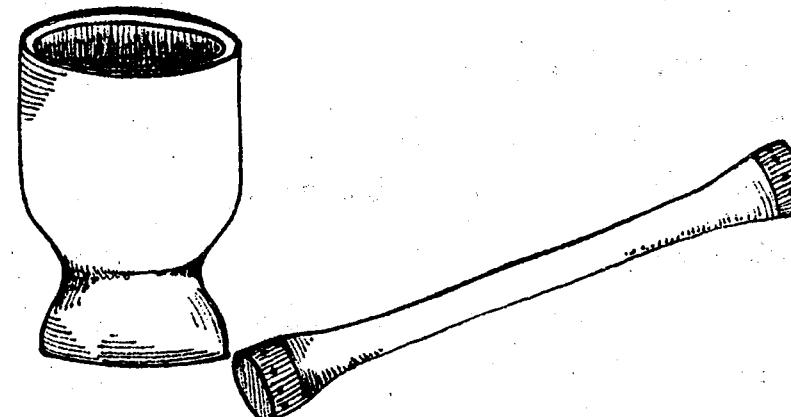
wolonwula ke ni kolonkala ñana ye.

- a be do bo susuli segen na : min be kolonkala da keme ke, i be bi seegin walima bi wolonwula dörön de ke ni kolonkala ñana ye.

O kolonkala ñana ye dakabanaminen ye yelema minnu donna körolen na, nogoya te fosi bo a ka kolonkalaya la,

nafawere min b'a la, o y'a sicaya ye : san 5 penpen a la.

Kolonkala ñana be susuli



la olu file :

- a be do bo susuli waati la i n'a fo n'i be sanga keme ke susuli la ka koro, i be sanga bi-seegin walima bi

njogon, o têna an ka kungojiriw kisi ?

Nin kibaruya in bora

jininikékulu fe

Bamako «garati» GRAT.



Denmisenninw ka josariyaw

Denmisenninyemunye?

Dijë jamana horonyalen kafolenw ka tonba ye denmisenninw ka josariya sigi senkan san 1989 la. O josariya sariyasen folo b'a jira ko denmisennin yemogoye min ma san 18 soro folo.

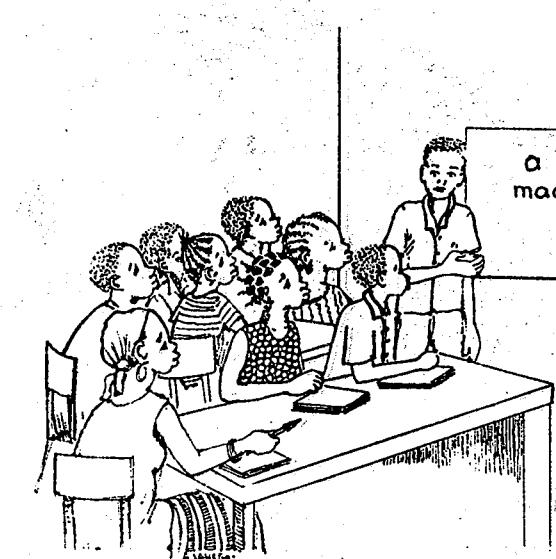
N'an ye jateminé ke an b'a ye ka fo denmisennin ye mogoye min sirilen don mogoye wëre la. A ka dijelatige taabolo be bo a lamoko puman na.

O hukumu kônona na denmisennin ka kan ka lamoko puman soro : lakanani, dumuniko, ferebo, kalan ani kenya sabatiko puman na.

I komi Mali jemogow haminakoba do ye denmisennin lamoko puman ye, o siratige la gofereneman sonna jamana horonyalen kafolenw ka denmisennin josariya sigilen senkan ma.

Mali kôno, denmisennin ka josariyaw kafolen te

sében kelen kôno, u be soro sariya sében caman kôno.



Denmisenninw ka ladoncogopuman siratige la.

Sariya ninnu bëe sigilen be senkan Mali kôno nka u ma labato kosebe.

An be don min na i ko bi, baarada kerékerénnéen be ye minnu ka baara ñesinnen

denmisenninw ka josariya ninnu labatoli kôsili la, i na fo, kiiritigemusow ka jekulu n'o be wele kiliniki juridiki, endatiyeri mëndi, ani UNISEFU.

Nin wale ninnu bëe b'a jirakafoko Mali jemogow haminakoba ye denmisenninw ka

dijelatige sabatiko puman ye.

Barama SANGARE



Bawulenwulabaarada



Bawulenwulabaarada ye yorokoroba ye, nka a ma lakodən jama fe. A sigira senkan kabini san 1992 waati la. K'a ta o la, kana se bi ma, yelema-yelema caman donna a ka jenemaya kono.

Baarada in nemogoso sigilen be Bamako an be don min na i ko bi. A be warabafioso yoro la. A ka baara jesinnen be bawulenwulakoncogow ni bawulenwula lakanani ani Bamako warabafioso ladonna. Sekiteriduuru be bawulenwula kono. U bee be nemogoso joycera fa. Olu file :

1°) Misira sekiteri, o be Kolokani kubeda fe ;

2°) Jumana sekiteri, o be Jema kubeda fe ;

3°) Falaje sekiteri, o be

Kita kubeda fe ;
4°) Madina sekiteri, o be kita kubeda fe ;

5°) kuruninkoto sekiteri, o fana be Kita kubeda fe ;

Ninb'ajirakobawulenwula be kubeda naani (4) ni pogonc, n'olu ye Kati, Jema, kolokani ani Kita kubedaw ye. Ji ni Kungo baarada minnu sigilen be kubeda ninnu kelen-kelenna na, olu ni bawulenwulabaaradabolo be pogon bolo ka baara ke. Sisan Mali kono, geleya caman b'an kan, k'u sababu ke an sigiyoro n'a laminiw tijenye.

Ohukumu kono, bawulen wulabaaran'anbalima bawulen wula sigidalamogow, olu ka kan k'u bolo di pogon ma ka baara ke.

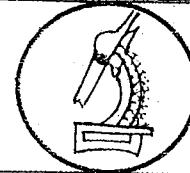
Moriba Dunbiya
Zofore bawulen wula
baarada.

jamana ma k'an balima togodalamogow m'o faamuya soro folo. O de la, bawulenwulabaarada jesinnen

kerenkerennenya la o la. Lafaamuyali de ma bawulen sigidalamogow fe. O ye baara ye min fanga ka bon kosebe. A jate minena ko ni deme ma don bawulenwula baarada ma, a ike en fanga te se ka baara in ke.

O sababu de la, k'a damine san 1993 la, jamanayeremahoronyalenw ka tonba min be wele ko «ONI», o ka bolofara min togo ye «Pinidi», ye ka fara Mali goferemanan kan, olu ye poroze do sigi senkan n'o be wele ko bawulen wula lamini n'a nafasorofenw lakanani n'a jidili.

Wulakoncogowdoggoyara kosebe. Yoro dəw la, an be se k'a fo k'u banna. A dun jira la kabini waati jan ko ni wulakoncogow ladonna k'a ne, k'o be nafaba lase



POYI

N konona ganna n ma fen goni dun

Aa Dijé !

Dijé pagamina ! Dijé ferekera ! Dijé duurula !

Ee ! Dabalibanko ! kamanaganko !

Jigitigeko !

An be taa min ?

Taayoro t'an na

Kundonyoro t'an na

Jigisemeyoro t'an na

Benbaliya be duw kono,

Duguw te pogon kanfo,

Jamanaw kerebete.

Kele be dijé fan bee

Kunun terimaw kodonnen be pogon ma

Marifakan ye kunun

bulonkonkumajoyorota

bi

Hadamadenw hakili

tijena,

U ja wulila

U fiyefiyera

Taayoro ntannya

Hadamadenw jesenna

dijé pefs

Benbaliya y'a sababu ye

Ee ben !

Ben ka di

An ka ben

Fosi te ben bo

N'i ye furu diyalen ye, fo

ben

N'i ye dugu diyalen ye, fo ben

Jamana te diya ni ben te.

Hali n'i ye dijé yere diyalen ye, fo ben

An be taa min ?

Bamananw ko : «bolokoniden kelen te belse ta» ko, «kono kulu jelen de be bij fo».

N'an yan hakili jakabo o nsana ninnu kan,

An b'a don ko, u ma fosi fo ni tijé te.

O tuma, n badenw, an k'an jija an ka ben

Du ka here be o de la

Dugu ka here be o de la

Jamana ka here be o de la

Dijé bee lajelen ka lafiya be o de la

An ka ben

Ben ka di

N'an benna

Duw be diya

Duguw be diya

N'an benna

Jamanaw be diya

Dijesosigi yere be diya

An ka je ka dane kelen fo:

Ben ! Ben ! Ben !

Joce Togola
Karamogo ka be Bale
Bamako

NSIIRIN

Ninew ni jakuma



Folo, ninew tun ye sokoncfen ye. Jakuma ka mineni de y'u ke kungokoncfen ye.

Jinew yelemanen kungo kono, kongo fana digira jakuma la.

Don do a ni sonsannin ye ye de ! hali n te jine fen jocorla tugun».

Sosan ko »o furake

An k'an yere tanga foolo ma



ni kogo iyi ci ye



N'i ye muso kalan,
i ye du kalan,
i ye dugu kalan
i ye jamana kalan

